

TARTU LINNAVOLIKOGU

INFORMATSIOON

Tartu

05.04.2022 nr LVK-I-0018

**Informatsioon linnavolikogu hariduskomisjonile
ja rahanduskomisjonile koolilõuna maksumusest**

Seoses üldise elukalliduse, sh toidukaupade hindade jms tõusuga on Tartu linna koolide toitlustajad teinud Tartu linnale ettepaneku koolilõuna hinna tõstmiseks.

1. Kehtestada alates 1. septembrist 2022 munitsipaalühikhariduskoolides koolilõuna maksumused järgmiselt:

- 1.1. 1. - 4. klassi õpilastele 1,45 eurot päevas, millest lapsevanem maksab 0,35 eurot;
- 1.2. 5. - 9. klassi õpilastele 1,75 eurot päevas, millest lapsevanem maksab 0,65 eurot;
- 1.3. gümnaasiumiastme õpilastele 2,00 eurot päevas, millest lapsevanem maksab 1 euro.

2. Kui riigi poolt eraldatakse toetus mahetooraine kasutamiseks, lisandub toetus toidupäeva hinnale juhul, kui toetuse saamiseks vajalikud tingimused on täidetud.

3. Tulevates hangetes kasutada edaspidi koolilõuna hinna kujundamisel indekseerimismudelit, mille tulemusena tõuseb koolilõuna hind vastavalt THI toidukaupade ning mittealkohoolsete jookide komponendist ning alampalga muutustest igal aastal kindla indekseerimisvalemi põhjal:

Koolilõuna hind = Kehtiv hind + Kehtiv hind * 50% * (toidu ja mittealkohoolsete jookide hinnatõus + alampalga tõus).

KOV osalus koolilõuna hinnast jääb 1.-9. klassis 6%.

Negatiivse indeksi korral jätab Tartu Linnavalitsus endale eraldi otsusõiguse hinna korrigeerimise või mitte korrigeerimise osas.

Hetkel kehtivates hankelepingutes uute hanketingimuste lisamine ei ole lubatud.

Juba sõlmitud koolide hankelepingutes muudetakse koolilõuna eest makstavat hinda samas ulatuses igal aastal, kuid selles osas teeb alati Tartu Linnavalitsus eraldi otsuse.

Tartu Linnavalitsuse 16. jaanuar 2018. a korraldusega nr 51 kehtestati koolilõuna maksumuseks 1. - 4. klassi õpilastele 1,25 eurot päevas, millest lapsevanem maksab 0 eurot, 5. - 9. klassi õpilastele 1,50 eurot päevas, millest lapsevanem maksab 0,45 eurot ning gümnaasiumiastme õpilastele 1,70 eurot päevas, millest lapsevanem maksab 0,70 eurot.

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 30 lg 3 kohaselt kehtestab linnavalitsus oma korraldusega linna asutuse poolt osutatavate teenuste hinnad, arvestades seejuures haldusmenetluse seaduse § 5 lõikes 3 sätestatut.

Tartu linna koolides pakutava koolilõuna valmistamisel tuleb toitlustajatel lähtuda:

- 1) sotsiaalministri 15.01.2008. a määrusest nr 8 "Tervisekaitseõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis";
- 2) Tartu linna poolt seatud nõuetest toidule (tehniline kirjeldus);
- 3) koolitoidu (koolilõuna + koolieine) valmistamisel tuleb kasutada mahetoorainet (vastavalt lepingule, kas ökomärgis 20-50% toorainest on mahe või 50%-80% toorainest on mahe), kus

vähemalt 20% mahetooraine pakkumine on kohustuslik ning vähemalt 51% tooraine kasutamine koolitoidu valmistamisel tagab pakkujale lisapunktid.

Mahetooraine kasutamise suunised haridusasutuste toitlustamisel on tulnud volikogu liikmelt ning need on leidnud äramärkimist nii linna arengukavas kui koalitsioonilepingus. 2019. aastal tegi Tartu Linnavolikogu liige Jüri-Ott Salm ettepaneku mahetoidu osakaalu tõstmiseks 50% ulatuses kõikide Tartu lasteaedade ja koolide menüüdes. Tartu linna 2018 – 2025 arengukavas hooliva linna peatüki all on peetud oluliseks tervist edendavate tegevuste toetamine ja võrgustike arendamine ning maheda ja tervisliku toidu kasutamise eelistamine linna allasutustes ja linna korraldatavatel üritustel. Samuti peetakse koalitsioonilepingus vajalikuks märkida, et Tartu haridusasutustes pakutakse võimalikult kvaliteetset, mitmekesist, mahedat ja eestimaist toitu, toetatakse tervisliku toitumise programme koolides ja lasteaedades.

Alampalk on tõusnud nelja aastaga ca 31 protsenti. Kui aastal 2018. aastal oli alampalk 500 eurot, siis 2022. aasta alampalgaks on 654 eurot. Täna kiire kommunaalteenuste hindade tõus on samuti muutnud toimetuleku koolide toitlustusettevõtete jaoks keerulisemaks. Tartu Linnavalitsusele on laekunud kahe toitlustusettevõtte poolt ettepanek kommunaalteenuste kulude kompenseerimiseks, millele on aasta alguses Tartu linn vastanud, et seda taotlust ei rahuldata, vaid lähiajal vaadatakse üle koolilõuna hinnad ja püütakse seeläbi toitlustajate motivatsioon kõrgel hoida.

Vahemikus 2018–2022 on tarbijahinnaindeksi (THI) toidu ja mittealkohoolsete jookide osa tõusnud ca 20 protsenti ning prognoositakse veelgi kiiremat kasvu lähitulevikus. Näiteks on võrreldes detsember 2020 vs detsember 2021 toidukaupadest enim kallinenud kartul (110,1%), värske kala (35,2%) ja värske köögivilja (26,7%), kusjuures köögivilja sh kartulit kasutatakse palju haridusasutuste toitlustamisel.

Ühe Tartu munitsipaallasteaia näitel, mille ostudokumentidelt võrreldi toidukaupade sisseostu hindu 2018. aasta jaanuaris 2022. aasta veebruariga, tulid välja järgmised kallinemised:

kartul 53%;
kohupiim 25%;
makaronid 20%;
mustikad 45%;
suhkur 47%;
riis 38%;
pähklid 26%;
odrakruup 52%;
lõhe/forell 34%.

Mahetooraine hinnad on võrreldes tavatoorainega kõrgemad, kuid see väljendub kaubagruppide lõikes erinevalt:

puu- ja köögiviljad 169%;
piimatooted 60%;
kuivained 63%;
veiseliha 16 % (kuid viimase puhul on toomismahud tagasihoidlikud).

Puu- ja köögivilju kasutatakse haridusasutuste toitlustamisel märkimisväärses mahus – nii soojas toidus komponendina, sooja lisandina kui ka vahepaladena igapäevaselt. Samas koolilõuna hind on mõtteliselt jagatud pooleks, millest ½ moodustab tooraine ja samapalju tegevuskulu osa. Kui toitlustaja kasutab koolilõuna pakkumisel vähemalt 51% mahetoorainet, tähendab see sisuliselt seda, et koolilõuna hinnast ½ moodustav tooraine osa koosneb omakorda 50% ulatuses tava- ja 50% ulatuses mahetoorainest so 25% kogu koolitoidu hinnast moodustab mahetooraine

kasutamine. Toitlustaja saab valida millisest kaubagrupidist mahetoorainet ta haridusasutuse menüüdes kasutab, mistõttu on eeldatav, et toitlustaja valib koolilõuna valmistamisel kasutatava tooraine pigem soodsamast kaubagrupidist.

Maaeluministeeriumis (MeM) on kooskõlastamisel eelnõu mahetoetuse maksmiseks ökomärgisega haridusasutustele. Selle kaudu soodustatakse ka teisi omavalitsusi liikuma mahetoidu kasutamise suunas, mis Tartus on juba aastate eest alustatud. Toetuse maksmise kord on hetkel veel ebaselge, kuid eelinfona on teada, et toetuse suurus on eeldatavasti 0,15 eurot õpilase kohta toidupäevas, toetust saab taotleda kord kvartalis, toetust makstakse kuu põhiselt lapse kohta ning seda saavad taotleda tagasiulatuvalt kõik haridusasutused, kellel on ökomärgis. Tartu linnas on sügiseks 2022 peaaegu (Tartu Maarja Kooliga pooleli) kõigis koolides taotletud ökomärgis ning õpilaste koolilõuna valmistamiseks kasutatakse vähemalt 20% mahetoorainet. Uute koolilõuna hindade arvutamisel ei ole mahetoetusega arvestatud. Mahetoetus lisandub uutele koolilõuna hindadele, kui mahetooraine pakkumine on kokkulepitud mahus täidetud.

Vastavalt MeM otsusele makstakse mahetooraine toetus toitlustajatele tagasiulatuvalt kas I või II kvartalist täna kehtivale koolilõuna hinnale lisaks.

Seega on uute hindade kehtestamise põhjuseks eelkõige üldine sisendhindade, sh toiduainete, energia- ja transpordihindade ning tööjõukulude üldine tõus ning soov pakkuda õpilastele kvaliteetset ja tasakaalus tervislikku koolilõunat.

Mõju 2022. aasta eelarvele ei ole, kuna koolilõuna hinna jagunemine KOVi ja lastevanemate vahel muutub. Juhul, kui MeM otsusega lisandub 0,15 eurot mahetooraine kasutamise toetust, lisatakse see summa koolilõuna hinnale.

Koolilõuna tellimine käib läbi ARNO kekkonna. Kui laps puudub, peaks lapsevanem ta ARNO-s koolilõunalt maha võtma, et toitu ilma asjata ei valmistataks. Tegelikult 1.-4. klassi lapsevanem ei ole motiveeritud koolitoidult last maha arvama, kuna see ei mõjuta tema pere eelarvet. Seeläbi tekib palju toidujäätmeid ning tegelik ülevaade puudub, palju toitu valmistama oleks pidanud. Lapsevanema panus on oluline, et seeläbi innustada lapsevanemaid märkima lapsele koolilõunat tellima või sellest loobuma. Läbimõeldud tegevuse tulemusena maksab nii riik, kohalik omavalitsus kui ka lapsevanem ainult tellitud toiduportsjonite eest ning tekib ka vähem toidu raiskamist, mis omakorda on keskkonda säästev.

Et koolilõuna hind oleks kooskõlas muutustega, mis muuhulgas hõlmavad võimalikke hinnatõuse nii tööjõu kui tooraine turul, siis uutes eelolevates sõlmitavates lepingutes kasutatakse koolilõuna hinna kujundamisel indekseerimismudelit, mille tulemusena tõuseb koolilõuna hind vastavalt THI toidukaupade ning mittealkohoolsete jookide komponendist ning alampalga muutustest igal aastal kindlat indekseerimisvalemist kasutades: $\text{Koolilõuna hind} = \text{Kehtiv hind} + \text{Kehtiv hind} * 50\% * (\text{toidu ja mittealkohoolsete jookide hinnatõus} + \text{alampalga tõus})$. THI komponentide puhul lähtutakse märtsi andmetest ning uued hinnad kehtestatakse alati uuest õppeaastast. Negatiivse indeksi korral jätab Tartu Linnavalitsus endale eraldi otsusõiguse hinna korrigeerimise või mitte korrigeerimise osas. Hetkel kehtivates koolide hankelepingutes muudetakse koolilõuna eest makstavat hinda samas ulatuses igal aastal, kuid selles osas teeb alati Tartu Linnavalitsus eraldi otsuse.

Koolilõuna kallinemisest tingitud mõju 2023. aasta eelarvele on prognooside kohaselt 27 000 eurot.

Esimees

Esitab:

linnavalitsus, 05.04.2022 istungi protokoll nr 25

Ettekandja:

Kunnar Jürgenson